

Слатвінська М. О.
д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету

Шатковська Є. О.
магістрантка (здобувач вищої освіти)
ОП «Управління публічними фінансами»
Одеського національного економічного університету

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вступ. Минуло більше року від початку повномасштабної війни України проти росії. 2022 рік продемонстрував, що наші місцеві органи були, є і будуть стабільними й стійкими, навіть у період воєнного часу, в тому числі у фінансовій сфері. Постійна та безперервна підтримка Збройних Сил України, забезпечення роботи територіальної оборони, розміщення внутрішньо переміщених осіб та контроль безпеки регіону загалом тому є доказ. Не дивлячись на регулярні обстріли, атаки з повітря – місцеві органи самоврядування одержали автономні, відповідні фінансові ресурси за допомогою яких ми можемо протистояти ворогу й по цей день.

Мета роботи. Проаналізувати податкові надходження до місцевих бюджетів у воєнний час та порівняти отримані дані з тенденціями минулих періодів; виявити причини недоотримання податкових надходжень або ж їх збільшення.

Основна частина. Для того, щоб зрозуміти, наскільки вагомою є частка податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів, розглянемо рисунок [1]:

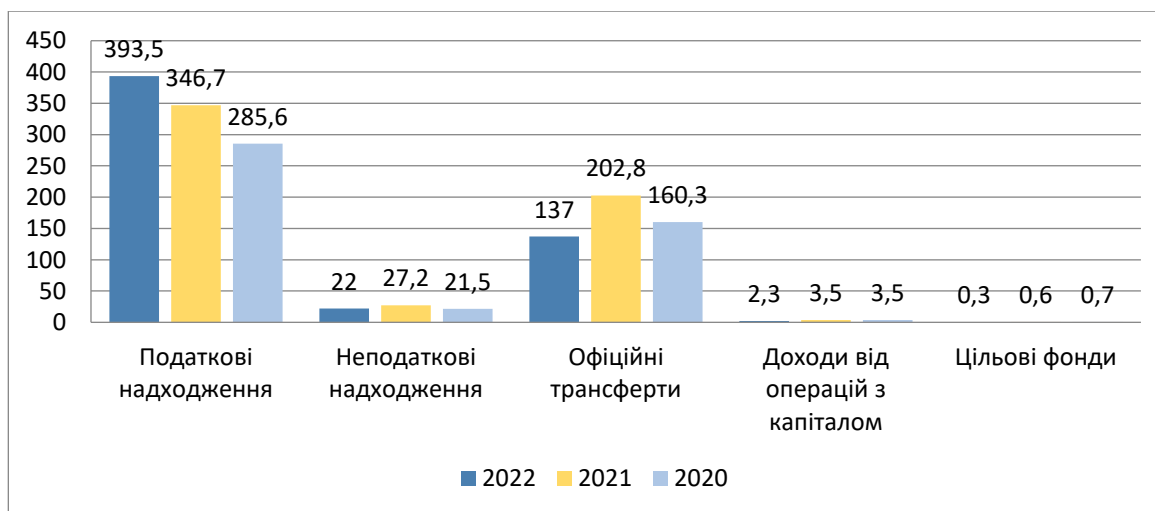

Рисунок 1 – Структура доходів місцевих бюджетів за 2020–2022 роки у розрізі видів надходжень, млрд грн

Аналізуючи дані, чітко можемо сказати, що усього до місцевих бюджетів у 2022 році надійшло 555,1 млрд грн, з них 393,5 млрд грн – це податкові надходження, що приблизно становить 71 %. Якщо порівняти з 2020 роком, де доходи місцевих бюджетів склали 471,5 млрд грн, частка податкових надходжень склала

60,6 % (285,6 млрд грн). Отже, за аналізований період прослідковується тенденція до збільшення податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів.

На другій сходинці – офіційні трансферти, це майже 25 % доходів місцевих бюджетів у 2022 році і 34 % у 2020 році. Тут спостерігаємо зменшення на 23,3 млрд грн. Потім інші надходження у меншій частці.

Тепер проаналізуємо, завдяки яким податкам поповнюються місцеві бюджети та порівняємо їх із довоєнним періодом:

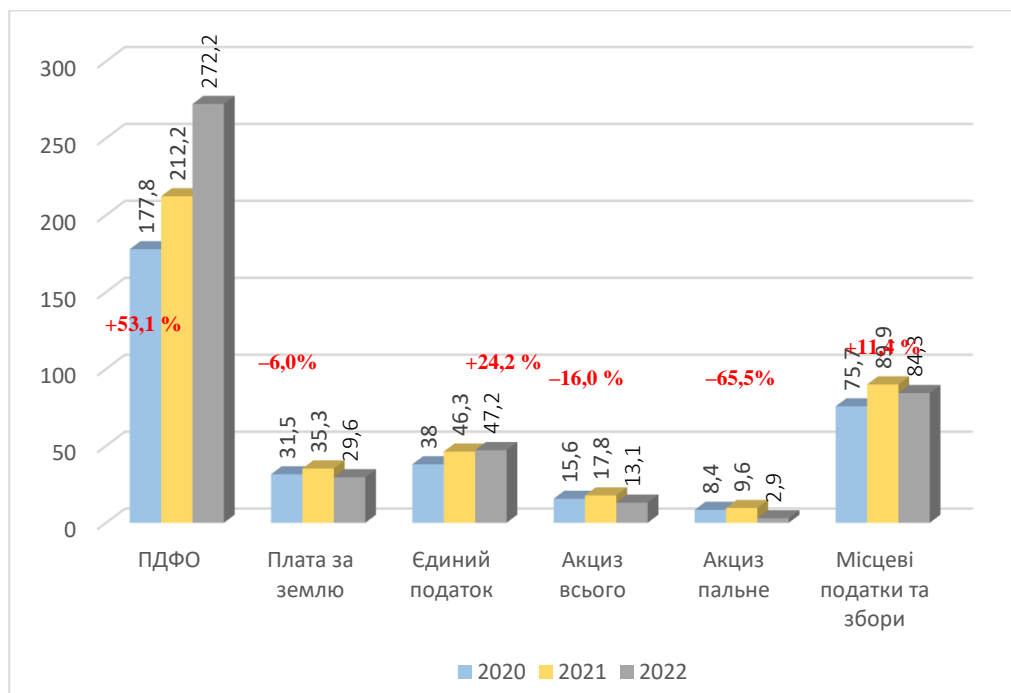

Рисунок 2 – Приріст податкових надходжень до місцевих бюджетів за 2020–2022 рр., млрд грн, % росту

Отже, зростання відбулося за рахунок значного збільшення надходжень з ПДФО – на 53,1 %. Проте відбулося стрімке зниження по акцизному податку, зокрема імпорту пального – на 65,5 %. Наслідком такого зменшення стало утворення в 2022 році, ставки акцизу на імпорт пального у розмірі 0,00 євро за 1 000 літрів. Згідно з Законом України № 2120-IX, від 15.03.2022, така ставка акцизу буде тимчасовою і діятиме на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану.

Відбулося падіння і надходжень по платі за землю, складають вони –6,0 % (–1,9 млрд грн) порівняно з 2020 роком – також через зміни у податковому законодавстві, де з березня 2022 року не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата) на територіях, де ведуться (велися) бойові дії [2].

Що стосується єдиного податку, то за рік війни приріст становить 24,2 %. Але якщо брати до уваги окремі регіони, то сплата цього податку коливається і на територіях, де велися (ведуться) бойові дії. Внаслідок цього, малі та середні біз-

неси були релоковані, або ж зовсім припинили роботу в цих регіонах (Одеська, Сумська, Харківська, Миколаївська, Чернігівська, Запорізька, Донецька, Херсонська та Луганська області).

Натомість у регіонах, куди в значній мірі перемістились ВПО та куди релокувався бізнес, приріст єдиного податку значно вище показників минулих років [3].

Висновки. Період воєнного стану та економічної нестабільності несе велике навантаження на місцеві бюджети, норми законодавства постійно змінюються. Проте від поповнення місцевого бюджету залежить допомога військових, підтримка населення, ліквідація наслідків вторгнення тощо.

За 2022 рік велика кількість людей була змушена тікати від війни, залишаючи власні домівки, роботу, та переїжджати в більш безпечні регіони, і у зв'язку з цим виникла потреба у збільшенні робочих місць для забезпечення, підтримки нашої економіки та армії. Так, одним із джерел поповнення може бути підвищення контролю офіційного працевлаштування, зокрема внутрішньо переміщених осіб, створення нових робочих місць, тобто залучення до сплати ПДФО; також ефективно управління земельними ресурсами, систематичний облік землі, і звісно, перевірки орендної плати зможуть доповнювати надходження місцевих бюджетів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Розділ «Бюджет–Доходи». *Державний веб-портал бюджету для громадян*. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>

2. Закон України № 2120–ІХ, від 15.03.2022 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

3. Ігор Онищук. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 рік. *Шведсько-український Проєкт «Підтримка децентралізації в Україні», SALARInternational*. URL: <https://decentralization.gov.ua/en/news/16105#:~:text=Загалом%20за%202022%20рік%20до,тобто%20четверту%20частину%20всіх%20надходжень>

Слатвінська М. О.

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету

Мишалова Ю. О.

магістрантка (здобувач вищої освіти)
ОП «Управління публічними фінансами»
Одеського національного економічного університету

ПРОБЛЕМИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вступ. Важливість дослідження акцизного податку є найбільш актуальною в наш час, оскільки непрямі податки залишаються стабільним джерелом формування державного бюджету, а акцизний податок – ще й місцевих. Крім фіскального значення він відіграє також вагомую регуляторну роль. А наявність проблемних ас-